

A JAPÁN-KÍNAI HÁBORÚ

A JAPÁNOK RÉSZÉRŐL „büntető-expedíciónak“ gondolt fegyveres összecsapás — a világ két leghatalmasabb sárgafajú nemzete között — véres, elkeseredett és már közel fél évig tartó háborúvá fejlődött. Mindkét fél katonai, politikai és gazdasági erejének teljes latbavetésével a döntésért küzd, melynek vége és célja — mint magának a háborúnak időtartama — ma még beláthatatlan.

Az alábbiakban a keletázsiai hadszíntéren lezajlott katonai események összefoglaló képét kívánjuk nyújtani nagy vonásokban, amennyire ez az egymásnak ellentmondó, gyakran szakszerűtlen és egyoldalúan beállított hírek alapján lehetségessé vált.

A kölcsönös erőviszonyok — nagybani tájékoztatásul — a következők. Japán: 40 hadosztály, korszerűen kiképezve és felszerelve; kb. 3 millió kiképzett tartalék; kétezer repülőgép. Kína: 150—160 hadosztály, összesen kb. 1.5—2 millió fegyveres ember, ebből azonban csak 5—600.000 ember van korszerűen kiképezve és felszerelve; hadianyagban nagy a hiány; hadi ipara kezdetleges; repülőgépek száma ezer.

A „hadüzenet nélküli háborút.., melynek színtere Mongóliától a Délkínai-tengerig terjed (légvonalban kb. 2000 km), két, eleinte jelentéktelennek látszó esemény, melyhez hasonló már elő is fordult, váltotta ki. Július 8-ára virradó éjszaka kínai katonák Peking közelében különös ok nélkül rálöttek egy gyakorlatról visszatérő japán századra. (A boxerlázadás leverése után, 1901-ben, a nagyhatalmak jogot kaptak, hogy Pekingben „követségi őrségeket.., illetve „helyőrségeket.. tartassanak.) Minden békéltető kísérlet dacára újabb és újabb fegyveres összetűzésekre került a sor. Elmérgecsítette a helyzetet, hogy a kínai lakosság, kezdettől fogva, fenyegető magatartást tanúsított a japán helyőrséggel szemben. Midőn már merényletek is előfordultak egyes fanatikus kínaiak részéről, Japánban a közvélemény hangulata egyre szenvedélyesebbé vált és kormányától erélyes, megtorló intézkedéseket követelt. A japán hadvezetőség erre Mandzsukuóból és Koreából csapaterősítéseket vont össze Észak-Kínában, ahol addig kb. csak egy gyalogdandár felett rendelkezett. Egyúttal Matsuko tábornokot nevezte ki parancsnokul az otműködő összes japán katonai erő felett. Csiang-Kaj-Sek tábornagy-kormányelnök viszont július 19-én kiadott hivatalos nyilatkozatában minden Kína tekintélyét sértő elég-

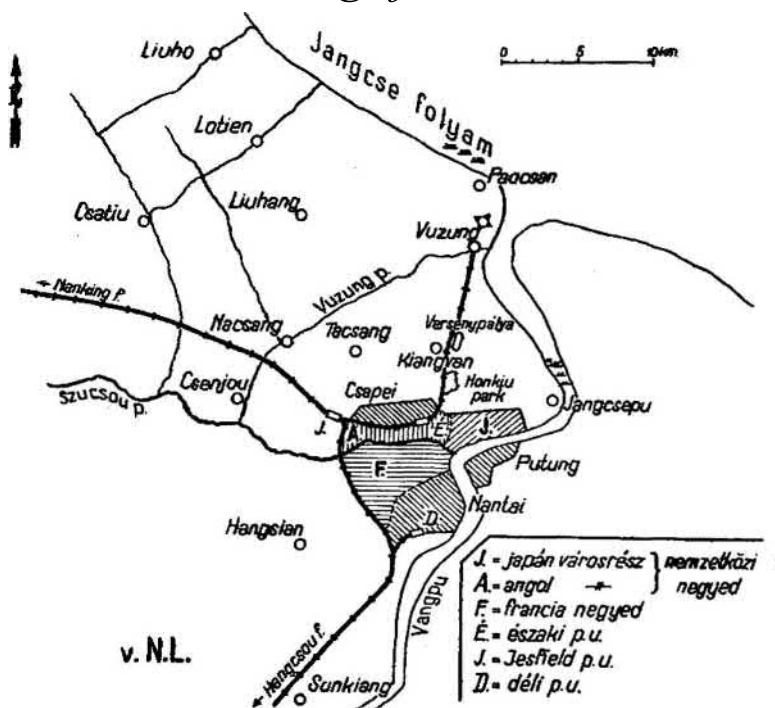
tételadást visszautasított és hangsúlyozta, hogy sem ő, sem a kínai nép nem fogja tűrni a Kínai birodalom területi épségének további megsértését. Visszarendelte egyben az eddig Észak-Kínában vezénylő Sung tábornokot, a 37-ik hadosztály parancsnokát, mivel japánbarát hírében állott. Ezenfelül a nankingi kormány nagyobb katonai erőket indított útba Észak-Kína felé Feng, ú. n. „keresztény tábornok“ parancsnoksága alatt, aki azonban a kommunisták táborában is volt. Az időközben nem szünetelő tárgyalások folyamán, Japán az Észak-Kínában állomásozó összes kínai csapatok elvonulását követelte, amire Nanking nem volt hajlandó. Mivel azonkívül a japánellenes mozgalom egész Kínában egyre nagyobb méreteket öltött, a hadvezetőség elrendelte a „büntető-expedíció“ megindítását.

Július végén és augusztus elején a japánok heves harcok után, amelyekben a kínaiak több mint 10.000 embert vesztek, a 37-ik kínai hadosztályt visszavonulásra kényszerítették és megszállták Pekinget. A háborús láz most úgy Kínában, mint Japánban még nagyobb lett. Tetemes kínai erők — 15—20 hadosztály, vagyis több mint 200.000 fő — délről, a két vasútvonal mentén, Peking és Tiencsin felé vonultak fel. Japán erre az anyaországban néhány hadosztály mozgósítását rendelte el. Matsuko tábornok pedig a rendelkezésére álló erőkkel — nem több, mint 30.000 fő, de 200 repülőgéppel — megkezdte az előnyomulást déli irányba, egyelőre csak azzal a szándékkal, hogy Peking környékét, továbbá a nemcsak katonailag, hanem gazdaságilag is fontos vasútvonalat Peking—Tiencsin és Takung között megszállja és egyúttal megfelelő „felvonulási körzetet“ biztosítson. Ugyanakkor, augusztus elején, Mandzsuiumból egy hadosztályt indított Kalgan felé, hogy ezen fontos pontot a Mongóliába vezető főútvonalon és a Szuijuán felé vezető vasútvonal mentén, egyúttal birtokába vegye. A japán hadvezetőség ezzel elejét kívánta venni a Szovjet-Oroszországból jövő hadianyagszállításoknak és esetleges katonai beavatkozásnak.

Augusztus 9-én azonban, egy hónappal a Peking melletti incidens után, egy hasonló esemény Sanghaiban (kínai őrszem lelőtt egy japán tengerészisztet, aki látszólag az ottani katonai repülőteret kémlelte) rövidesen újabb harcokhoz és egy második arcvonal, illetve hadszíntér kialakulásához vezetett. A nankingi központi kormány ugyanis, az említett véres eseménnyel kapcsolatban, nem volt hajlandó elégtételt adni, sem pedig—az 1932-ben kötött egyezmény értelmében—csapatait a városból ismét kivonni. Erre már két nap múlva megjelent a Vapung-folyón a 3. japán hadihajóraj Hasegava ellentengernagy parancsnoksága alatt, az azóta sokat emlegetett „Idzuma“ vezérhajón. A hajóágyúk fedezete alatt azonnal partraszállott körülbelül 4—5000 tengerészkatona és a város északi részét képező ú. n. „nemzetközi terület“ japán részében Hongkiu-t szállta meg. Innen megkísérelték az előnyomulást, éppen úgy mint 1932-ben, Csapéi kínai városnegyed és az északi pályaudvar ellen. A nankingi kormány, illetve Csiang-Kaj-Sek tábornagy azonban ezúttal nem kívánt engedni a japánoknak sem katonai, sem politikai vonatkozásban, hanem további hadosztályokat — a központi kormány legjobb csapatait — irányított Sanghaiba és annak védelmével Csaitingsek tábornokot bízta meg, aki 1932-ben mint Sanghai hősi

védője világhírnévre tett szert. A harcok a város északi szélén és innen végig a Vapung-folyó nyugati partján kezdettől fogva igen elkeseredett jelleget öltöttek. Mindkét fél kíméletlenül alkalmazta repülőit. Tudjuk, hogy a légi harcok folyamán, főleg a kínai bombarepülők a városban és annak polgári lakossága között mily nagy károkat okoztak. A kínaiak, bár kezdettől fogva többszörös számbeli túlsúlyban voltak, a partraszállt japánokat, minden elismerésre méltó bátor igyekezetük dacára, visszaverni nem tudták. A nagy milliós város közelsége megbénította a kínai hadvezetőség terveit.

Sanghaj hadszíntér.

A kínai hadvezetőség vagy kormány azon szándéka, hogy a japánokat Sanghaj előtt harcrabírja, két indítóokra vezethető vissza. Az egyik, a katonai, kétségkívül az volt, hogy az ellenséget erejének két, egymástól távoleső hadszínhelyre való megosztására kényszerítse. A második ok pedig az lehetett — minden valószínűség szerint —, hogy a Sanghajban élő sok idegen közvetlen tanúja legyen ezen, talán döntő jellegű harcoknak, amelyekben legjobb csapatait szerepeltette. Nanking ebből politikája vagy legalább is propagandája részére tőkét gondolt kovácsolni, főleg ha a japánoknak e közben — ami szinte elkerülhetetlen — valamely idegen hatalommal zavara támad, amint az meg is történt. Számítása azonban, mint az események mutatták, nem vált be. Ebből a szempontból Kínának Sanghajnál elszenvedett katonai kudarcánál, talán még nagyobb az erkölcsi, a presztízs-vesztése.

Augusztus második felében újabb kínai hadosztályok érkeztek Sanghaiba, amelyek megerősítették az eddigi állásokat a város északi szélén és a Vangpu-folyó mentén, egészen a Jangcse-folyamig. A japán tengerészek most már teljesen a védelemre szorítkoztak és a főlényes ellenséges támadásokat csak hajóágyúik és rendkívül bátor és áldozatkész repülőik segítségével tudták kivédeni. Augusztus 31-én érkezett meg az első japán gyaloghadosztály. Egyúttal Macsui tábornok mint az összes Sanghajnál működő erők főparancsnoka. A csapatok partraszállása azonban a nehéz kikötési viszonyok (sekély víz és iszapos partok mentén) és a védők heves tűzhatása folytán igen nehéznek és veszteségteljesnek bizonyult. Szeptember első napjaiban azután a híres Vuzung erődök, miután több ízben gazdát cseréltek, végleg a támadó japánok kezében maradtak. Napokig tartó további súlyos harcok után sikerült a japánoknak a kínaiakat a partvidékről Lotien, Liuhang, Kiangsan, a Hongkiung-parkig és az északi pályaudvarig visszanyomni. Ez volt a japánok első jelentősebb sikere, mely azonban 15.000 főnyi véres veszteségükbe került. Még nagyobbak voltak azonban a kínaiak veszteségei, melyeket 30—40.000 főre becsülnek. Ezen napokban a japánok 22 (vagy 60?), a kínaiak pedig 194 repülőgépet vesztek.

Az előbb említett vonalban a japánok további előnyomulása újból megakadt. Azon többször megisméltendő kísérletük, hogy a kínaiak védelmi vonalának szárnyait átkarolják, eredménytelenek maradtak. Egyrészt a kínai vezetés ügyessége, de nem utolsósorban a kínai csapatok hősiességének következtében. (Egy kínai testőrzászlóalj pl. állása védelmében az utolsó emberig elesett.) De megnehezítette az átkarolást azonkívül északon a Jangcse-folyó partvidékének természete, mely a kihajózást lehetetlenné tette, délen viszont a város, jobban mondva az angol negyed közelsége, mely úgy a tűzérőség, mint a bombavető alkalmazását erősen korlátozta. Szeptember közepe felé pedig az erős esőzés következtében az agyagos talaj járhatatlanná lett és megnehezítette a japán harckocsik és nehéztüzérségük harcbevételét. Szeptember második felében a japánok már 5 gyaloghadosztály felett rendelkeztek — több mint 50.000 fő — viszont a kínaiaknál is már 8 hadosztály, azaz kereken 85.000 fő állott harcban. Így a számbeli fölény állandóan utóbbiak oldalán maradt és a japánok rendkívül bátor és hősiességű támadásaik és áttörési kísérleteik csak helyi előnyöket eredményeztek.

VISSZATÉRVE AZ ÉSZAKI hadszíntér ismertetéséhez, fönt már megállapítottuk volt, hogy a 37-ik kínai hadosztály visszaverésével a japánok felvonulási körzete és a Peking—Tiencsin—Tangku-i vasútvonallal (utóbbi hely egyúttal kikötő és átrakódó is) a „hadászati alap“ is (bázis) biztosítva volt. A japánok észak-kínai hadserege felett, augusztus közepétől, a parancsnokságot Teraucsi tábornok, egykori hadügyminiszter vette át. Ezen haderő 5—6 hadosztályból, azaz 50—60.000 emberből állott. Ugyanakkor a kínaiak oldalán már kb. 300—400.000 főnyi haderő volt felvonulóban a két, északra Peking és Tiencsin felé vezető vasútvonal mentén (illetve vasúti szállítás alatt). A kínai hadoszlopok élén Liulihó, Macsangnál állottak; zömük Pao-

ting és Csangcsounál gyülekezett. Ezen két főcsoport között, Kuan körül egy összetett hadosztály biztosította az összeköttetést. A szélső nyugati szárnyon két, eddig vörös hadsereg lépett fel, akik Csiang-Kai-Seknek hűséget ígértek. Az egyik, a hét hadosztályból álló 13-ik hadsereg volt, amely Kalganból a szuijuan-i vasútvonal mentén Peking felé nyomult előre, a másik az öt hadosztályból álló 8-ik hadsereg, amely viszont Senzi tartományból Kalgan felé közeledett. Miután ezen ellenséges csoport erősen veszélyeztette a japán főerők jobbszárnyát, hadvezetőségük, mint már említettük, augusztus elején egy hadosztályt különített ki a Nankau-i szoros védelmére. Ez a hadosztály visszaszorította a már Nankau helységig előjutott kb. hasonerejű ellenséget, de az időközben három hadosztályra megerősödött kínaiakat magából a szoroból kiűzni nem tudta. A harcok kb. 2000 m magas hegységben játszódtak le és a védők a szoroson át húzódó hatalmas Kínai falra támaszkodtak. Teraucsi tábornok ennél fogva további két japán hadosztályt Mandzsukuóból Dolonoron át ezen ellenség északi oldalába irányított. Ehhez az oszlophoz csatlakozott azután Teh-Vang mongol herceg, 5—6000 főnyi belsőmongóliai harcosával. Hosszantartó elkeseredett küzdelem után, amelyben a kínai védők két hadosztálya majdnem teljesen felőrlődött, a japánok augusztus 24-én a szorost elfoglalták. Ugyanakkor Teh herceg csoportja Kalgant szállta meg, majd szeptember közepén Tatungot is.

A japán főerők időközben, augusztus végéig bevégezték felvonulásukat a Peking—Tiencsin-i vasútvonal mentén. Repülők egyúttal állandóan bombázták az ellenség vasúti szállítmányait, a fontosabb pályaudvarokat, hidakat stb. Szeptember elején a japánok két szárnya megkezdte a támadást a kínaiak megerősített állása ellen a Huanfolyó déli partján elterülő síkságban. A jobbszárny Liulihonál, a hegyekben, nemigen tudott tért nyerni. A balszárny ellenben, mocsaras és csatornáktól keresztültszelt terepen át támadva, elfoglalja szeptember 11-én Macsangot. Ezt követi az igen ügyesen és meglepetésszerűen végrehajtott áttörés Kuannál szeptember 15-e és 17-e között, majd a kínaiak igen erős balszárnyának megrohamozása Csocsounál. A 26-ik kínai hadsereg különösen az utóbb megnevezett állást igen szívósan védte. De a japán repülők, a nehéztüzérség, nemkülönben az ellenség oldalába és hátába törő harckocsik és gépesített osztagok ellen bátorságuk és kitartásuk hiábavalónak bizonyult. A helyzet itt Csocsounál igen válságos volt, mert a 26-ik kínai hadsereget a teljes bekerítés veszélye fenyegette (a világsajtó már egy új „Tannenberget” emlegetett). Utolsó pillanatban azonban még egérvut nyert déli irányban. Néhány nap múlva a kínai főerők egy, már előre előkészített és ugyancsak erős állásban, mely Paotingtól Hokienen át Csangcsouig húzódott, új ellenállást fejtettek ki. A szeptember 22—24. közötti harcban a japánok tervszerű támadása, nemkülönben lendületes rohamuk a kínaiakat ezen igen erős állásaikból is kiveri és Paoting is kezükbe kerül.

Paoting eleste — félmillió lakosságú város, a kínaiak főhadiszállásával és nagy katonai raktárakkal — a kínaiak részére szinte pótolhatatlan veszteség. A város elestével az északkeleti védelmi rendszer kulcsa került ellenséges kézre.

A szeptemberi harcok újból bebizonyították — amint azt a külföldi szaksajtó is nagyrészt elismerte — a japán vezetés, szervezés, harc-eljárás, nemkülönben a csapatok minden körülmények közötti fölényét.

A gyorsan előrenyomuló japán balszárny pedig szeptember végén Santung tartomány határán állott. Ennek kormányzója Han tábornok 30.000 főből álló hadseregével azonban nem szállt szembe a japánokkal, hanem „semleges“ maradt — tulajdonképpen a mai napig. Ez a különben nem egyedülálló esemény — megisméltődött Kantonban, Fucsouban, Amoyban is — azt mutatja, hogy a nemzeti és igazi katonai szellem Kínában még ma sem egyetemes. Han tábornok tétovázó — ami fogalmaink szerint hazaáruló — magatartásának közvetlen következménye az volt, hogy a japánok október 3-án elfoglalták a már Santung tartomány területén fekvő Tencsout és jelenleg a Sárga-folyónál állnak.

Alig néhány napi pihenő után, szeptember végén a japán főerők jobbszárnya folytatta előrenyomulását a vasút mentén, míg a közép-had a kínaiak állását Hokiennél áttörve, délnyugati irányban a Hun-folyó felé nyomult előre. A visszavonuló, erősen megcsappant és rendtelenségbe került kínai hadak felett október elején a vezérletet Cseng tábornok, a kínai vezérkar eddigi főnöke, vette át. Három hadosztállyal megerősített haderejével tartós védelemre kívánt berendezkedni, nyugati szárnyával Szikkiacsuang fontos vasúti gócpont magasságában. Balszárnya a hegyes vidékre támaszkodott, jobbszárnya Csiu környékén vetette meg lábát. Újbóli többnapos erős harcok után a japánok október 10-én a kínaiak balszárnyát a hegyeken át megkerülték és az ellenséget ismét visszavonulásra kényszerítették. Repülőik által eredményesen támogatva, a japánok azonnal felvették az üldözést déli irányban, a vasút mentén. Ugyanakkor a japánok keleti oszlopa (balszárny) folytatta előnyomulását a Tiencsin—Csinan-i vasút mentén. Október 15-én Pingjuan elfoglalása után azonban előnyomulásuk megakadt, mert a kínaiak a Hoang-ho mellékágának töltését felrobbantották és így az egész vidéket elöntő árvíz a további hadműveleteket lehetetlenné tette.

November eleje óta az északkínai japán főerők lassan a Sárga-folyam felé nyomulnak elő. Balszárnyuk már közvetlen Csinan előtt áll, jobbszárnyuk pedig újabb heves harcok után Csengtet foglalta el, kb. 150 km-nyire a Hoang-hotól. November közepétájt azonban újabb kínai erők — több hadosztály — gyülekeztek Csengte és a folyam között.

Hadászati és politikai megfontolás tárgyát képezi, hogy a japán hadvezetőség megelégszik-e a Sárga-folyamra való támaszkodással, vagy pedig még kézbe akarja venni — talán hídfőszerűen — a folyam túlsó partján, azzal párhuzamosan vezető, igen fontos vasútvonalat.

De eredményesen nyomult előre Mongóliában a japánok szélső nyugati oszlopa is. Mint már hallottuk, szeptember közepén az egyesült japán és mongol hadak elérték Tatungot. Innen azután egy japán oszlop (kb. 3 hadosztály gépesített alakulatokkal és lovassággal) különvált azzal a feladattal, hogy törjön be északról Sanzi-tartományba (erősen kommunista érzelmű lakossággal, de egyben igen gazdag vasérc- és szénbányákkal), szállja azt meg és foglalja el végül annak

fővárosát Taijuant. A Jenmen és Siling-szorosnál azonban a japánok túlerőben lévő ellenségre bukkantak — helyi erők, továbbá a 8-ik és a 9-ik vörös hadsereg részei, végül már több mint 300.000 fő —, úgyhogy előnyomulásuk megakadt. A több mint tíz napig tartó igen súlyos harcok folyamán a minden oldalról bekerített japánok válságos helyzetbe kerültek. Kínai szabadcsapatok elvágták hátsó összeköttetéseiket, úgyhogy a lőszer és élelmezés utánpótlását — úgy mint Abessziniában — a repülők bonyolították le. Teraucsi tábornok ennél fogva a Szikkiansuang melletti győzelem után egy hadosztályt irányított keletről a vasútvonal mentén Taijuan felé segítségül, egyúttal azzal a feladattal, hogy a Sanzi-tartomány keleti részeit is pacifikálja. De ez a seregest is súlyos harcokba keveredett és alig tudott előrejutni, úgyhogy október végén további megerősítések odaküldése vált szükségessé.

Ilyen rendkívüli szívós harcok után a japánok végre november 8-án három oldalról megrohamozták és elfoglalták az erős kőfallal körülbástyázott és igen keményen védett várost. (Kínai oldalon a harcokat Csu-te tábornok, „a vörös kínai Napoleon“ vezette. A harcokban elesett kínai részről három tábornok; közöttük Homengti, a 9. hds. és Szucoji, a város parancsnoka.) Közvetlen utána a japán erők egy része folytatta az előnyomulást Pingjan felé, a tartomány déli részeinek megszállása céljából.

Taijuan tartományi székhely elfoglalása a japánok részére további nagy sikert jelentett. Már fekvésénél fogva ez a tartomány volt a kommunizmus egyik főfészke. Megszállásával és nyugati, Szovjet-ország felé vezető összeköttetéseinek megszakításával Japán elejt

veheti ott a bolsevista propagandának és mindennemű támogatásnak orosz részről. Az említett érc- és vasbányák mellett igen nagy értéket képviselnek.

Az egyesült japán-mongol erők sorozatos harcok után megszállták október 4-én Szuijuant, október 18-án pedig erőltetett menetek után a vasút végállomását, Paotucsent. (A vasút, mint a Mongóliába vezető legfontosabb összekötő vonal, a japánok részére nemcsak hadászati, hanem nagy politikai és gazdasági jelentőséggel is bír.) Ugyanakkor Teh herceg bevonult egykori székvárosába Pailing- (vagy Beli-miao)-ba. Október 25-én pedig Szuijuanban 500 mongol notabilitás és törzsfőnök kikiáltotta az önálló mongol államot „Mongokuót“, melynek főrészei Szuijuan és Csahar-tartományok 5 millió lakossal. Újabb rendkívül jelentős sikere ez a japán katonapolitikának, mely így egy másik „ütközőállamot“ teremtett és éket vert Kína és Szovjetország közé. De fontos tényező a világbéke szempontjából is, mert gátat emel a kommunizmus kelet felé való terjeszkedésének.

VISSZATÉRÜNK ISMÉT a Sanghai körüli események színhelyére, ahol szeptember közepe óta, miután mindkét fél újabb erőket vont magához, szinte megszakítás nélkül folytak tovább a súlyosabbnál súlyosabb harcok. A veszteségek mindkét oldalon rendkívül nagyok voltak. Pótlás tekintetében azonban a kínaiak voltak előnyben, mert kimerült hadosztályaikat gyakrabban cserélhették fel újakkal, mint a japánok. (Angol adatok szerint a kínaiak október közepéig több mint 50 hadosztályt cseréltek ki ily módon és veszteségeik megközelítették a 60.000 főt.) A harc változó szerencsével hullámzott ide-oda október közepéig. Akkor a japán hadvezetőség újonnan beérkezett két hadosztállyal nagyszabású áttörési csatát indított meg a Vuzung-patak mindkét oldala mentén. Több mint 100 bombavető és a 35—40 hadihajó nehéztüzérsége október 17-től október 19-ig szakadatlan pergőtűzzel árasztotta el a kínai állásokat. Október 19-én délután megindult a japánok rohama, melynek első gyümölcse Kiangyan volt. A következő napokban a betörés mindinkább kibővült. Október 25-én Tacsangot érték el, 27-én pedig nagy erőfeszítéssel és hősiességgel elfoglalták a harcok egyik kulcsát, a leghevesebben körülharcolt Csapéi városrészt és az északi pályaudvart. Ezáltal már meg is ingott a kínaiak egész védelmi rendszere és a közel három hónapig dúló sanghai csata végefelé közeledett. Október utolsó napjaiban a japánok balszánya megszállta a Nanking felé vezető vasútvonalat, sőt azon túl a Szucsou-patakig nyomultak előre. Bár egyes kínai csapatok csodálatos halálmegetéssel tartották állásaikat, az általános visszavonulás elkerülhetetlenné vált. A végleges döntést a japánok egy váratlan hadművelete idézte elő. November 5-én meglepetésszerűen új csapatokat hajóztak ki a Hangcsou-i öbölben, Sanghaitól kb. 50 km-nyire, délnyugatra, miután előző nap tüntetőjellegű partraszállási előkészületeket tettek az arcvonallal ellenkező szárnyán a Jangcsen, Liuho magasságában. A következő napokban visszaverték az ellenük küldött kínai csapatokat, 8-án pedig már megszállták Sunkiang várost (25 km-nyire Sanghaitól) és az odavezető vasútvonalat. Ugyanaznap a kínai haderő Sanghait

végleg feladva, megkezdte általános visszavonulását északnyugati irányban Nanking felé. Csak egyes — szószerint halálraszánt — utóvédek harcoltak még és tartottak ki a végsőkig a régi „kínai városban“, Nantai- és Putungban.

Eddig még nem tudni, mik a kínai hadvezetőség további szándékai. Lehet, hogy Szucsou körül (a nagy Tai-tóra támaszkodva) újból felveszi a harcot, már csak azért is, hogy időt nyerjen — a Nanking előtt vívandó, döntő csatára. Viszont elképzelhetnők, hogy a döntésnek kitérve, tovább vonul vissza a birodalom belsejébe, maga után vonva az ellenséget. Utóbbi akkor egyre jobban távolodik el anyaországától, hátsó összeköttetései hosszabbak és bizonytalanok, utánpótlása nehezebb lesz.

A japánok aránylag lassú térhódításának Sanghai előtt az oka az volt, hogy a kínaiak, mint már kiemeltük, kezdettől fogva számbeli fölényben voltak. Legjobb csapataik előre elkészített, erősen kiépített, akadályokkal és aknamezőkkel ellátott állásokban várták be a partraszállt ellenséget, akinek előnyomulását és harcgepeinek alkalmazását a nehéz terepviszonyok megnehezítették. A japánok amellettsapataikat az anyaországból való szállítás után csak részletekben és közvetlen a hajókról dobhatták a harcba. Megnehezítette hadműveleteiket még azon körülmény is, hogy itt nem rendezhettek be hadtápalapot és ennél fogva minden utánpótlásukat, nemkülönben a sebesültek elszállítását körülményesen és idővesztéssel hajón kellett lebonyolítani. Ennek dacára végül a jobb japán vezetés és a japán gyalogság tökéletesebb fegyverkezése és felszerelése, nemkülönben a japánok technikai fölénye és korszerű harceljárása, de talán még inkább általános katonai tulajdonságaik győztek. A világsajtó egy része — a hazainál ugyanaz az eset — Sanghai meghódításának jelentőségét lekicsinyelni igyekszik. Pedig a kínai birodalom legnépesebb, Kelet-Ázsia legnagyobb és legfontosabb kereskedelmi gócpontja, valóban nagy értéket képvisel. Japán szempontból amelletts még azt is tekintetbe kell venni, hogy Sanghai volt a japánok elleni agitáció főhelye.

Párhuzamosan az ismertetett hadműveletekkel a japánok, a „totális“ háború elve alapján, erős repülőhadaikkal sűrűen egymást követő bombatámadásokat intéztek nemcsak a katonailag fontos helyekre, hanem a nagyobb és sűrűen lakott városok ellen is, mint Sanghai, Nanking, Kanton, Hankou, Amoy, Svaton stb. íobbé-kevésbé bevallottan azzal a szándékkal, hogy erkölcsi hatást gyakoroljanak a lakosság széles rétegeire és így közvetve nyomást a kormányra is. Ugyanakkor haditengerészetük elzárta a keletázsiai partokat Sanghajtól Hongkongig, megbénította a forgalmat (elmaradt vámok!), egyben megakasztotta a hadianyag szállítását Kína részére. Megszállotta azonkívül Juvan-szigetet a Vencsou-i öbölben (Sekiang-tartomány), a Kimo-szigetet Amoy előtt, a Pratas-szigetcsoportot Formozától délnyugatra, sőt egyes hírek szerint a tovább délre fekvő nagy Hainan-sziget megszállására is készül. Ezzel könnyen ellenőrizheti, adott esetben meg is zavarhatja, a Singapore és Manilla felől a kínai kikötőkbe irányuló minden hajóközlekedést.

A KELETÁZSIAI HÁBORÚ kezdete óta létrejött világpolitikai események közül: orosz-kínai megnehtámadási szerződés, kilenchtalmi (keletázsiai) konferencia Brüsszelben és Olaszország csatlakozása a német-japán antikommunista egyezményhez — katonai vonatkozásban az első bír legnagyobb jelentőséggel. Bár az ismert okoknál fogva (belpolitikai bizonytalanság, a vörös hadsereg belső válsága) mi sem tartjuk a Szovjet katonai beavatkozását valószínűnek, de hadianyaggal, kiképző személyzettel stb. kiadásán támogatni fogja Kínát, hogy ily módon Japán terjeszkedését megnehezítse. Sőt azt sem tartjuk lehetetlennek, hogy egy későbbi időpontban a „Mongol Nemzeti Köztársaság“, vagyis Külső-Mongólia hadserege — több gyalog- és lovashadosztály, számos harcocsival és repülőgéppel, melyet szovjet tisztek képeztek ki és vezetnek — megkísérli az aktív beavatkozást. Bár Japán eddigi sikerei Belső-Mongóliában máris gátat vetettek ezen tervnek.

Merész és meddő kísérlet volna a végső győzelmet illetően jóslásokba bocsátkozni. Hogy azonban Japán katonailag ellenfelét nemsokára térdrekenyszeríti, ahhoz nemigen fér kétség. A Szigetország eredeti nagy célkitűzését Belső-Mongólia önállósításával, az öt északkínai tartomány és Sanghai meghódításával majdnem teljesen elérte. Hátra volna még Nanking megszállása és vele egyúttal a jelenlegi központi kormány eltávolítása. Hogy azonban a háború ezáltal már véget érne-e, erre most bajos felelni. A hatalmas kiterjedésű és óriási lakossággal bíró Kínát végeredményben sem teljesen megszállni, sem egészen meghódítani nemigen lehet, amint Napoleon sem foglalhatta el, illetve nem győzhette le Oroszországot 1812-ben. Amellett kétségtelen, hogy más a helyzet Kínában ma, mint volt 1894'95-ben, mikor a Felkelő Nap országa aránylag könnyen bánt el a Mennyei Birodalommal. De más, mint 1930'32-ben Mandzsúria megszállása idejében is. Sok jel arra mutat, hogy a fenyegető invázió veszedelme sieteti az összes nemzeti erők összefogását a nankingi kormány alatt és lehet, hogy a kínai nép most lassan talán mégis önmagára talál. A pártoskodás nagyrészt megszűnt; látszólag még a kommunisták is behódoltak. A legkiemelkedőbb jelenség azonban az, hogy a kínai katonák csodálatraméltó hősiességgel, kitartással és halálmegvetéssel harcolnak. Hogy azonban ez a nemzeti és hazafias felbuzdulás és a belső egység tartós lesz-e, arra ma még bajos volna kielégítő választ adni.

Kína — ezt állítják a Távolkelet ismerői — az időben bízik, mint ahogy még mindig azt reméli, hogy az érdekelt nyugati nagyhatalmak — valamely formában — a jelenlegi konfliktusban is az ő javára beavatkoznak. Ez a bizalom, illetve hit talán vesztére válhat. A világpolitika jelenlegi állásánál fogva Nanking reménye meddő spekuláció, mert a geosztratégiai és gazdasági tényezőknek egész sorozata ellene szól. Ha azonban a távolkeleti háború tovább elhúzódik, új súrlódásokra, diplomáciai összetűzésekre vezethet, melyek a nagyhatalmak közötti — amúgy sem túlnagy — összhangot végzetesen megzavarhatnák. Ebben rejlik — szerintünk — a japán-kínai háború nagy veszedelme az egyetemes világbéke szempontjából.